

adásokat megnyitotta. E beszéd nagy zajt keltett főleg az orthodox párton. Minthogy kinyomatott, a legközelebbi számban ismertetni fogom. Megérdemli, hogy széles körben legyen ismeretes.

CHARRUAUD.

LEVÉL A FŐVÁROSBÓL.*)

BUDAPEST, dec. 9. 1889.

Egyházközségünknek két héthben van egyetlenegy istentisztelete, vasárnap. Kitünő szónok, többnyire harmoniás ének közben prédikál, a templom fütve, hajó-, lóvonatu vasut-, kocsiközlekedés a város minden pontjáról kényelmesen s gyorsan szállítja a közönséget bármely pontra. S mégis gyéren imádkozó közönség, nemcsak nálunk, de más templomokban is.

Okul különbözőket hoznak fel: eső, szél, hideg, költséges ut, az élet gondjaival elfoglaltatás, stb. E többik közt van az is, hogy némely minister nem enged időt templomba menésre. Az állam nem nélkülözheti egy perczig is, a kiket szolgálatába vett és fizet. Ez tény, hitelesen mondják. Rideg és a vallásra nézve mostoha tény. De ürügyért s egyesek visszaéléséért a templomtól zární el, a kinek szükséges az imádkozás, nem helyes eljárás.

Már ma még a munkás is megünnepli a vasárnapot; a tisztviselőtől sem lehetne, nem kellene megvonni azt az egy órát. Elég elfásultak már ugy is a kedélyek, elég nagy a közöny erkölcs és vallás iránt. Nem kellene irtogatni a szivekből annak különben is kihalóban levő csiráját. Én a mai társadalom szörnyü bűneit: a köziránti érdeketlenséget, a becsület áruba bocsátását, a sok sikkasztást, főbelövést, az önzést, a tilos uton boldogulni akarást ezzel egybefüggésben lenni gondolom. Nem rég szó volt ismét a tisztviselői Pragmatikáról, erről a törvényről, mely a tisztviselőnek jogait is elismeri és védni fogja. Ebben tán erre is ki fog terjedni a törvényhozás figyelne. Tán a jövő képviselőválasztásig elkészül.

Szép isteni tiszteletünk volt. A beszéd tárgya a jellem-szilárd-ság s a jó mellett való állhatatos megmaradás, keresztelő Szent János életéből vétetvén a példa, s hol az evangelium írója azt kérdi a csoda látni jött néptől: Azt hiszitek, hogy ingadozó nád-

*) E levél még mult füzetünkre küldetett volt, de későn érkezvén, csak most közölhetjük.

szálat láttok ő benne?! Bölcsészeti szellemmel dolgozott szép beszél volt, a mit hallottunk. Érdekes rajzát adta benne a kornak, melyben Szent János feltűnt, a zsidó tudósok iskoláinak és tanáinak, a miknek őt megnyerni akarta farizeus és sadduceus; de ő a puritán essenus iskola híveihez csatlakozott, maga is puritán, erős hitű, tiszta és bátor vallója s hirdetője a villágosságnak és igazságnak a tudományban, az egyszerűségnek és jámborságnak az életben. Elbeszélte a nagy próféta megpróbáltatásait, a kisérteteket, a miket kiállott, a fenyegetéseket, mikkel megfélemlíteni akarták, s végezte vértanui halálának dicsőítésével. Az igaz tisztelet fényében tüntette fel őt. Ugy állott ő Zsidó-országban fenn, magasan, mint árbóc a hajó felett, mint világitó torony a tengeren!

Megható volt napjainkra alkalmazása a nagyszerű, a nemes eszményképnek. Mily ingadozó ma a hit és meggyőződés, mekkora az anyagimádás és önzés, az erkölcsök a társadalmi és politikai kötelekek meglazulása, mily változó a népegy, mily gyöngye a politikai jellem s becsvesztett az élet! Bizony ma is szüksége lenne az emberiségnek s nemzetünknek is ily vezérlő szellemre, ily dicső példányra, a jó és igaz mellett ily bátor harczosra!

Én — miután már Pesten voltam — épülőben levő új templomunkat kerestem fel, azon czélból, hogy a Keresztény Magvető olvasóit annak mibenállásáról tudósítsam.

Utóbbi levelem a bokréta-ünnep leírását adta. Most örömmel írom, hogy a közbülső nagy torony mindkét fiókjával a templom fedelég lefelé be van immár fedve piros-barna pléhvel, a közbülső nagy tornyon tizenkét sugárral ragyogó aranyos csillag s a csillag felén hasonló nagy gömb, melyből a villámhárító nyulik le a fedelen; a templom is befedve, a homlokzat nagyszerű főkapuja mint egy miniatúr Notre-Dame portale úgy tekint le a nézőre. Az egész épület a műépítész terve szerint 30—40 különböző alakra, különböző formákba öntött citromsárga téglából rakva, az ivék és hajtások iránya külön-külön minták szerint épült iv- és párkány-téglával, a legszilárdabb kőfajokból faragott diszitésekkel, ajtó- és ablak-kerektekkel, s köröskörül egyszerű és izléses arabeszkforma czifrázatokkal. A bolthajtások vas gerendákra hajlitott és öblös téglával vannak rakva, meglepő szépen és szabatossággal. Az épület architektúrája a leggyönyörűbb goth izlésű; terv, munka és anyag ritka precisióval való kivített tüntet fel. Ugy látszik, a tervező tanár és a vállalkozó építők versenyeznek művök szépségi tökélyében. Szép napokon bánulni jár-

nak oda a kíváncsi nép, szakemberek s műépítők. Általános a vélemény, hogy az unitáriusok alkotmányutczai temploma egyike lesz a főváros legszebb modern épületeinek. A hány nézője, annyi bámulója van... Az idő elfagyása miatt most szünetel a külső munka; de a belső: ablakok, ajtók stb. készítése foly, mihelyt nyílik az idő, a külső munka is megindul, kora őszre — közhit szerint — teljesen készen lesz. A vállalkozók azt mondják, hogy néhány szállás már is ki van véve. Nem csoda, mert az épület valóban olyan, mintha czukorból való lenne, vagy szépen összeillesztett téglá- és kő-virágcsokor.

Délután presbyteri gyűlés volt, a hol közügyeinket intéztük el. Nevezetesebbek a consistoriumi leiratok, melyeket tudomásul vettünk. Az egyház ügyvédi megbízottja, Gál Jenő országos képviselő jelentette küldetése és munkája bevégződését s a nála volt iratokat részletes írott jelentéssel beadta. Meleg köszönetet fejezett ki a gyűlés, fáradtsága jutalmául s tett költségei megtérítéseül — fensőbb jóváhagyás reményében — 500 forintot szavazott meg ama kijelentéssel, hogy azt a kitartó, buzgó, hiv fáradozást és sokféle irányu szolgálatot, mit a jelentő egyháza iránt tett, pénzzel meghálálni nem lehet, az által ő a hivek egyetemének őszinte elismerését és rokonszenvét szerezte meg magának. Ez külön elismerő és köszönő iratban is ki fog fejezteni teljes hivatalos alakban. Az iratok levéltárba helyeztetek. Fiók egyházainknak több ügyét intézte el a gyűlés, örömét fejezve ki az előhaladáson és fejlődésen. Ott működő két segéd-lelkészünk különösen megnyerte anyaeklézsiánk rokonszenvét. Okos, tevékeny és tapintatos eljárással dicséretes egyszerűséget, takarékoságot és példás hitbuzgóságot tanusitnak. A budapesti unitárius egyház létesítése szükséges, időszerű és magában szép jövő zálogát bíró kezdeményezés volt.

Derzsi lelkész ur rövid előterjesztést tett az év lefolyásáról és egyházi eseményeiről, a miből örömmel győződünk meg, hogy számunk — ha lassan is — de folytonosan növekedik, tőkénk gyűl, bárha a templomépités sokat vett el már is, és még fog elvenni gyűmölcsötzetés alól; keresztelésünk jóval fölülmulja a halottak temetését, az átállások kielégítőek, vissza- és kitérő aránylag kevés, elkölthetetlen tőkénk természeténél fogva oda illő pár ezer forintnyi részét a kepeváltságához szándékoznak átteni, a mi most indítványozva elvben elfogadtatott, valódiságát egy következő gyűlés fogja tüzetesen még egyszer megvitatni és végleg meghatározni.

Hajós János tiszteletbeli egyházigazdánk novemberben távozott el körünkből szülővárosába Kolozsvárra, széles körben hagyva

jó emléket maga után, s azon reményét fejezve ki távozásakor, hogy ezután is évenként egy-két hónapot a fővárosban kíván tölteni, a mivel barátainak és számos jóembereinek örömet fog szerezni, kis egyházunk pedig mindig szívesen veendi közöttünk létét, melynek évek hosszú során át buzgó és tevékeny első gondnoka volt.

JAKAB ÉLER.

IRODALMI ÉRTESÍTŐ

„A Protestáns Szemle“ füzetéből vettük az I. és II. füzetet Kenessy Béla, a M. Prot. Irod. Társaság id. titkára szerkesztésében. E kettős füzet főbb cikkei: Olvasóinkhoz. Szász Károly. A francia prot. tört. társulat. Balogh F. Pál apostol megtérése. Dr. Masznyik E. Jansenismus a történetírás terén. Dr. Szilávik M. A házassági reform. Dr. Sztéhló K. Istentiszteletünk reformjához. Csiky L. Az állam viszonya az Egyházhhoz az E.-Amerikai Egy.-Államokban. Hörk J. — Nem bocsátkozunk e tanulmányok részletes ismertetésébe, csupán örömmel fejezzük ki a Magyar Prot. Irod. Társaság első kiadványának megjelenésén. Programjában többek közt ez mondatik: „az egyetemes protestantizmus elvi alapján szabadvizsgálódás a hit dolgaiban, a bibliai tudományokban, az erkölcsi és egyházalkotmányi szervezeti kérdésekben, s a történeti kutatásokban és azok eredményei megítélésében, szóval, az egyházi és hitélet egész mezején.“ E programot liberalis álláspontból csakis üdvözlőnk lehet, s mi e program mellett teljes érdeklőséssel fogjuk a Prot. Szemle megjelenő füzetét kísérni.

„A neveléstudomány kézi könyve“ című műre hírdet előfizetést dr. Felméri Lajos, a kolozsvári egyetemen a neveléstan tanára. A könyv tartalmának fejezetei: Első szakasz: A nevelés általában. Második szakasz: A test nevelése. Harmadik szakasz: Értelmi nevelés. Negyedik szakasz: A szív és az erkölcsi nevelés. Ötödik szakasz: A jellem nevelése. A tárgyalásban szerző folyvást szem előtt tartja hazai viszonyainkat, s a fontosabb kérdések mögé történelmi háttérrel is állit, előadásában pedig arra törekedett, hogy művét ne csak a szakember, hanem minden mivel ember könnyedén olvashassa. Sok neveléstan munkát jelent meg már magyar nyelven, de a mi Felméri művét, — a szaklapokban eddig közölt mutatóanyagból láthatólag — különösen ajánlja, hogy az önálló vizsgálódásnak, hosszúságú tapasztalatoknak és széleskörű tanulmányoknak az eredménye. A mű 36—38 nagy 8-r. íven mártius havában jelenik meg Kolozsvárt, Ajtai K. Albert nyomdájában díszes kiállítással. Szerző még mindig fogad el előfizetéseket, melyek egyenesen hozzá címzendők Kolozsvárra. Előfizetési ár 4 frt, bolti ár sokkal magasabb lesz.

Névkönyv az erdélyi ev. ref. egyházkerület számára. 1890. Szerkeszti Zayzon János püspöki titkár. A Névkönyv, mint rendesen, egyes ekkleziásiai történetét közli. Most a nagysajói egyházkerület ekkleziásiai történetét folytatja és végzi be. Sok érdekes történelmi adat van e lapokon följegyezve, melyeknek az általános egyháztörténelmi írója is hasznát veheti. A Névtár dicséretes gondattal van összeállítva s mutatóval ellátva.

Világtörténelem a tényleges-állománybeli tisztképző-tanfolyam I. évfolyama számára. I. rész. Ó-kor. Irta Székely József m. kir. sz. áll. honvéd-